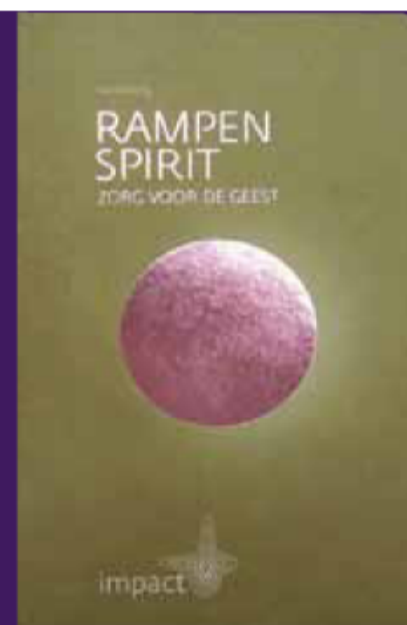

Michel Dückers,
senior beleidsmedewerker Zorg en Veiligheid
bij Impact en projectleider update rampenspirit
Hans de Goeij,
beleidsadviseur Oude Gracht Groep en adviseur
van de minister van Volksgezondheid, Welzijn
en Sport, voorzitter klankbordgroep update
rampenspirit
Maarten Hoejenbos,
zelfstandig adviseur, voorzitternetwerk
geestelijk verzorgers bij rampen en crises

Geestelijke verzorging na ramp of crisis

Verbind kringen, benut bronnen en herstel de balans

De geestelijke verzorging vervult een unieke plek na rampen en crises. Historicus James Kennedy ziet rampen als onheil dat zich niets aantrekt van de verscheidenheid in religie en levensbeschouwing van mensen. De zorg voor medemensen, ook vanuit de geestelijk verzorger, mag zich volgens Kennedy evenmin beperken tot de eigen kring. Maar hoe het 'levensbeschouwelijke element' te verankeren in de zorg na rampen? Dat vroeg Kamerlid Van der Staaij 10 jaar geleden aan minister Remkes. De minister beloofde toen het onderwerp op te pakken en benadrukte dat gemeenten en lokale organisaties een sleutelrol vervullen. Die gedachte was weer leidend in *Rampenspirit*, een schriftelijke handreiking voor geestelijk verzorgers bij een ramp of crisis.

In een volledig herziene uitgave (februari 2011) zijn uitgangspunten nadrukkelijker uitgewerkt. In dialoog met een klankbordgroep van deskundigen en het netwerk van geestelijk verzorgers zijn lessen uit binnen- en buitenland verwerkt tot een handzame publicatie. De inhoud is toegespitst op de brede, gemêleerde doelgroep van geestelijk verzorgers, geestelijk leiders, voorgangers en raadslieden. De nieuwe handreiking biedt ook gerichte aanknopingspunten voor gemeenten en veiligheidsregio's.

In de praktijk blijkt het niet eenvoudig om de opvang en verzorging door geestelijk verzorgers zo te organiseren dat hun bronnen optimaal worden benut tijdens of na een ramp. Toch is dit het uitgangspunt geweest bij de tweede editie. Niet om een blauwdruk aan te reiken, wel een handreiking met onderwerpen waarmee geestelijk verzorgers te maken kunnen krijgen. Het geeft inzicht in hun rol en taken. Ingegaan wordt op werkwijzen, benaderingen, competenties en bronnen. Aandacht gaat uit naar samenwerking met partners, inzet van vrijwilligers, en zorg

voor getroffen hulpverleners, collega's en de geestelijk verzorger zelf. De herziene *Rampenspirit* biedt aanknopingspunten voor rituelen en rituelen in het publieke domein alsmede opzet van stiltecentra. De handreiking is aangevuld met tips voor geestelijk verzorgers op creditcard formaat en een compacte checklist voor de mate van voorbereiding.

Geïllustreerd wordt hoe de geestelijke verzorging in de nazorg van een ramp aan betekenis wint naarmate groepen of stromingen erin slagen zich te organiseren; door kringen te verbinden kan de geestelijke verzorging een betere bijdrage leveren. Op meerdere niveaus moet worden samengewerkt om schaarse bronnen efficiënt te benutten. **Niveau 1:** Er moet, liefst vooraf, consensus en afstemming worden bereikt binnen eigen kring van geestelijke verzorgers: wat te doen en op welke wijze? **Niveau 3:** Geestelijke verzorging moet worden geïntegreerd en verankerd in de aanpak van publieke en private hulp-, zorg- en dienstverleners. In de tijd vóór een ramp of crisis worden afspraken over inzet,

alarmering, training, oefening, regie etc. gemaakt. Het is een gemiste kans als geestelijk verzorgers van verschillende gezindten niet in die voorbereiding een gezamenlijke aanpak en één spreekbuis afspreken, dat is **niveau 2**.

De 'levensbeschouwelijke verankering' kan alleen slagen indien betrokkenen binnen geestelijke verzorging én crisisorganisatie samenwerken. De handreiking kan daaraan bijdragen. Sleutelfiguren en koepelorganisaties – van religieuze en levensbeschouwelijke denominaties en geestelijk verzorgers van onder meer defensie, justitie en zorginstellingen – worden uitgenodigd kennis te nemen van de inhoud. Ter lering en voorbereiding vooraf, en als kort naslagwerk als de ramp of crisis zich onverhoopt aandient.

De handreiking is verkrijgbaar via Impact, het landelijk kennis- en adviescentrum voor psychosociale zorg na rampen (www.impact-kenniscentrum.nl).